

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

8 Nisan Dünya Roman Günü vesilesiyle Türkiye’de Roman toplulukların (Roman, Dom, Abdal) en temel sorunlarından biri olan barınma sorunları ve buna bağlı olarak eğitim, istihdam, sağlık, ulaşım gibi kamusal hizmetlere, temel haklara erişimleri ile ilgili sorunların ve maruz kaldıkları ayrımcılığın tespiti ve çözülmesi için gerekli adımların atılması amacı ile Anayasanın 98. ve İç Tüzüğü’nün 104. ve 105. Maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılması için gereğini arz ve teklif ederiz. 07.04.2025

Gülüstan KILIÇ KOÇYİĞİT
DEM Parti Grup Başkanvekili
Kars Milletvekili

Sezai TEMELLİ
DEM Parti Grup Başkanvekili
Muş Milletvekili

GEREKÇE

8 Nisan Dünya Roman Günü, Roman toplulukların (Roman, Dom, Abdal) kültürel kimliğini tanıtmak, Romanlara yönelik ayrımcılığı gündeme getirmek ve eşitliği savunmak amacıyla kutlanan uluslararası bir gündür. Bu özel günün tarihçesi, 1971 yılına, Londra’da düzenlenen ilk Dünya Roman Kongresi’ne kadar uzanır.

Türkiye’de Roman toplulukları yüzyıllardır çeşitli bölgelerde yaşamaktadır. Türkiye’de yaşayan Roman nüfusuna ilişkin çeşitli tahminler bulunmakla birlikte kesin ve güvenilir istatistikî veriler mevcut değildir. Bu durumun temel nedenleri arasında, Romanların nüfus sayımlarında ayrı bir etnik grup olarak kayıt altına alınmaması, devletin etnik temelli veri toplamama politikası ve

Romanlara özgü sosyoekonomik yapıların yeterince araştırılmaması yer almaktadır.

Romanların karşılaştığı temel sorunlar arasında sosyoekonomik eşitsizlikler ve sistematik ayrımcılık başta gelmektedir. Kentsel dönüşüm, afet sonrası yerinden edilme, sağlıksız yapılaşma, erken okul terkleri, eğitime erişimde eşitsizlik, kayıt dışı işler, güvencesiz iş koşulları, temel sağlık hizmetlerine erişimde güçlük ve hem kurumsal hem toplumsal düzeyde yaygın ayrımcılık başlıca sorunlardandır.

Kimlik temelli önyargılar, mahalle bazlı dışlanma, Roman mahallelerinin “ötekileştirilmesi”, eğitim, istihdam ve barınma alanlarında dezavantajlar, güvenlik güçleriyle yaşanan sorunlar ve eşitsiz muamele Romanların maruz kaldığı ayrımcılıklardan en yaygın olanlarıdır.

Özellikle barınma meselesi, Roman toplulukların en yakıcı sorunlarından biri haline gelmiştir. Yıllardır maruz kalınan ayrımcılık pratikleri, barınma hakkı ihlallerini derinleştirirken; kentsel dönüşüm süreçleri, büyük ölçekli afetler, hızlı kentleşme ve nüfus artışı gibi faktörler söz konusu mağduriyetin daha da ağırlaşmasına sebebiyet vermiştir. Roman topluluklar giderek kent merkezlerinden uzaklaştırılmakta, yerleştirildikleri periferik alanlarda ise kentsel dönüşüm projeleri nedeniyle barınma olanakları daha da daralmaktadır. Örneğin, 6 Şubat 2023 tarihli depremden etkilenen 11 ilde yaşayan Roman, Dom ve Abdal topluluklar; çadır ve konteyner kentlere alınmadıklarını, temel insani yardımlara erişemediklerini ve çadır gibi geçici barınma olanaklarının dahi kendilerine sağlanmadığını ifade etmiştir. Depremin üzerinden geçen bir buçuk yıla rağmen bu mağduriyetlerin giderilemediğine ilişkin çeşitli sivil toplum kuruluşlarının ve araştırma kurumlarının raporları mevcuttur.

Roman toplulukların karşı karşıya kaldığı sorunların başında, yaşadıkları bölgelerin kentsel rant baskısıyla tahliye edilmesi gelmektedir. Bu uygulamalar, Romanların tarihsel ve kültürel mekânsal hafızalarına zarar vermekte, sosyal bağlarını koparmakta ve toplumsal bütünleşmeyi zedelemektedir. Ayrıca Roman mahallelerinde kamusal hizmetlerin yetersizliği, mevcut yapısal eşitsizlikleri derinleştirmektedir. Konut başına düşen kişi sayısının yüksek olması, altyapı eksiklikleri, temizlik ve çevre düzenlemesi hizmetlerinin yetersizliği hem yaşam kalitesini düşürmekte hem de halk sağlığını tehdit etmektedir.

Romanların yaşadığı çadır ve geçici barınma alanlarında yangın, sel, çökme gibi ciddi afet riskleri bulunmaktadır. Bu güvencesiz yaşam koşulları, özellikle kadınlar ve çocuklar açısından fiziksel güvenliği tehlikeye atmakta; sağlıklarını ve toplumsal yaşama katılımlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Roman çocukların eğitime erişimi de ciddi biçimde kısıtlanmaktadır. Eğitim kurumlarının ikamet ettikleri bölgelere uzaklığı, yaşadıkları bölgelerin afet riski taşıması, güvencesiz yaşam alanlarında barınmak zorunda kalmaları ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle okul devamlılıkları düşük düzeydedir. Bu durum, erken yaşta okul terkine neden olmakta, çocuk yaşta evlilikler gibi sosyal sorunların yaygınlaşmasına zemin hazırlamaktadır. Ayrıca, bu mahallelerde çocukların oyun oynayabileceği ve yetişkinlerin sosyalleşebileceği güvenli ortak alanların son derece sınırlı olduğu görülmektedir.

Romanların özgün ihtiyaçları, kentsel dönüşüm, afet yönetimi ve kamu hizmetlerinin sunumu gibi süreçlerde yeterince dikkate alınmamaktadır. Bu durum, Roman, Dom ve Abdal topluluklar için hem bireysel hem de kolektif düzeyde ciddi hak ihlallerine ve yapısal mağduriyetlere neden olmaktadır. Ayrımcılıkla mücadele eden, temel haklara erişimde büyük engellerle karşılaşan bireylerin yaşadığı mahallelerde sosyal dışlanma, umutsuzluk ve riskli davranışların yaygınlaşması gibi olgular da gözlemlenmektedir.

Tüm bu bağlamlar çerçevesinde; Roman toplulukların maruz kaldığı ayrımcılık biçimlerinin tespiti ve bu sorunlarla mücadeleye yönelik etkili stratejilerin geliştirilmesi, barınma sorunlarının bütüncül bir yaklaşımla incelenmesi, eğitime ve diğer kamusal hizmetlere eşit erişimin sağlanması, temel hak ve özgürlüklerin güvence altına alınması amacıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi bünyesinde bir Araştırma Komisyonu kurulması gerekmektedir.